

bila preprežena z železjem; to in pa siva barva hiše ter pajčevine povsod, kjer je bilo kaj prostora, je dajalo vsemu poslopju jako neprijetno obleko, ljudje so tudi večidel memo gredé plašno gledali proti zaprtim oknam in marsikaka pest se je stegnila žugaje proti njim, marsikaka kletev je všla skoz škripajoče zobe.

Razen vdove in stare dekle ni prebivala nobena človeška duša v hiši, pač pa mnogo maček, katere so s svojim ponočnim vpitjem nadlegovale vso okolico. Kedar se je vdova pokazala zunaj hiše, kar se je pa le redkokrat zgodilo, je imela lepo spremstvo maček različne velikosti in barve za sabo, največ je bilo črnih.

Da vdova ni bila spoštovana, to je po vsem tem lahko sprevideti. Prijatelja ni imela nobenega, prijateljico le eno, ki se je tudi s posojevanjem denarja pečala, pa bolj po malem. Tim več pa je imela sovražnikov in zaničevalcev, pa to jo je malo brigalo.

Jaz sem to žensko le enkrat videl, dasiravno je bila pot od uradnije do mojega stanovanja memo njene hiše, toraj sem vsak dan po štiri- ali še večkrat memo hodil. Temna hiša mi ni vstavljala očesa, nisem se briga ne za njo, ne za prebivalko.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Dunaja 27. novembra. — Veliki škof kardinal dr. Rauscher je 24. dne t. m. za pljučnico v 78. letu svoje starosti umrl. Da je z njim svet zapustil politično-merodajen faktor, to je vsak lahko že iz tega prevedel, ki je bral, kako skrbno so ministri pošiljali vsak dan povpraševati, kako stoji s zdravjem nevarno bolnega kardinala. Ni tedaj odveč, ako tudi „Novice“ nekoliko vrstic pišejo o možu, ki zraven velikega duhovna je nosil tudi zvonec velike politike. — Otmar Rauscher, Dunajčan, sin c. k. vladnega svetnika in brat v Ljubljani bivšega uradnika, je bil izprva profesor bogoslovja v Salcburgu, predno pa je na Dunaj prišel za nadškofa, bil je nekoliko časa tudi škof v Gradcu. Bistra glava je bil in učen mož; imel je izvrstno moč govora in peresa; on je največ sodeloval pri ustanovitvi konkordata in mu je bil leta 1867. iskren zagovornik v zbornici gospôski in svojih pastirskih listih. Zoper dogmo nezmotljivosti papeževe je v Rimu stal v vrsti nasprotnikov, pa se pozneje vklonil sklepu večinskemu. Usmiljenega srca je bil do revne svoje duhovščine in družih siromakov. V cerkvenih zadevah, na kratko rečeno, je na vrhuncu svojega poklica stal. — Al vse drugače se je on — mož velikega vpliva — gibal o Avstrijskih političnih zadevah, v katerih je bil, kakor smo že gori rekli, blizo četrto stoletja merodajni faktor. Centralist skozi in skozi je podpiral vsako vlado, ki si je centralizem zapisala na prapor svoj. Zato je bil Bachovi absolutistično-centralistični sistemi ravno tako udan kakor Schmerlingovi parlamentarno-centralistični. Federalizem bil mu je groza; zato je v deželnem zboru Dunajskem ostro govoril zoper ministerstvo Belkredijevo in je spodkopaval ministra Hohenwarta. Tadanji minister nauka dr. Jireček je marsikatero grenko moral požreti od njega. Ko je leta 1873 prišlo mnogo škofov na Dunaj posvetovat se, kako bi se vstopili proti novim verskim postavam, obrnil je Rauscher stvar tako, da je zmogel oni „modus vivendi“, ki ni tič ne miš. Rojen na Dunaji je, Rauscher mislil, da doljna Avstrija je cela Avstrija, ki nima družih narodov nego same Nemce, zato je vsako zahtevanje za obveljavo narodnih pravic obsodil za prekucijo in revolucijo; zlasti Slovanom je bil tak nasprotnik, da — kakor je „Politik“ resnično rekla — bil bi na konji jahal nad Slovane, ako bi bil živel ob času sv.

Bernarda. Zato tako dolgo niso na Dunaji bivajoči Čehi mogli doseči tega, da bi bili stanovitno imeli službo božjo v češkem jeziku. „Duhoven naj se ne meša v politiko“ — je večkrat rekel, a vendar je on sam bil od zora do mraka poslednjih 25 let prvak centralistične politike. — Zato naj drugi solze pretakajo na Rauscherjevem grobu, pravi državljani Avstrijski in pošteni Slovan, ki tudi za svoj narod hoče božje pravice, jih ne more! — Ugibuje se, kdo mu bo naslednik na Dunajskem škofovskem prestolu; največ glasov leti na namestnega škofa Kutschkerja, ki ves korekten v ustavoverstvu je „persona grata“ sedanji sistemi. On je zdaj za škofovega namestnika (vikarja) izvoljen. — O ministerskih premembah zopet počí danes ta glas, juter drug; pa vsi glasovi so le govornice, a vendar so znamenja, da nihče ne veruje na dolg ostanek sedanjega ministerstva. O predsedniku Auerspergu se govori, da je predsedstva truden, isto tako tudi o ministru Lasserji. Najbolj čudna novica pa je ta, da novi minister Mansfeld utegne postati predsednik ministerstva. „Figaro“ pa je prav abotno naslikal grofa Hohenwarta, kako se zopet pripravlja na stol ministerskega predsednika. To pa le zopet kaže, da se celó ustavovercem zmirom sanja od njega, ki preje ali pozneje gotovo dobi nalog, Avstrijo rešiti iz sedanjega mršavega stanja.

Iz Gradca 26. nov. * — Da nas Slovanov nihče po krivem ne sodi, ki je bral škandal o „študentovskem komersu“ 12. t. m. in slišal, da je bila izsikana „cesarska pesem“, naj Vam povemo, da vseučiliščini dijaki, ki so dosihmal skupaj imeli svoje veselice, so se ločili na dva kampa; Slovani, Italijani in pošteni Avstrijski Nemci so se združili skupaj in popustili prusake, ki vsi ognjeni delajo propagando za Nemčijo in to celó pod vodstvom dveh profesorjev! Tako daleč je priklopela razuzdanost Pruska, da je policijski komisar vso drhal razpodil in se je že preiskava začela z izdajavci Avstrije. Al kdo se bo v Gradcu čudil tem škandalom, kdor vé, da „ab ove majore discit arare minor“! Vsaj so v Gradcu tisti glasoviti „Bleisohlen“ domá!

Iz Vrem na Notranjskem 28. nov. — Naznanite drage „Novice“ znancem, prijateljem in sodijakom prežalostno vest, da gosp. Jožef Dekleva, c. k. poštni uradnik, je 27. dne t. m. po hudi pljučni bolezni v Gospodu zaspal. Dovršivši spodnjo gimnazijo v Ljubljani, višo pa v Gorici, podal se je v študije pravoslovja na vseučilišče v Gradec, kjer je 3 leta bival; zeló slabo zdravje pa ga je primoralo, zapustiti Gradec, ter si je službo pri c. k. pošti izbral, katero je opravljal do meseca junija t. l. v Celovcu. Al, žalibog, čedalje bolj je pešalo zdravje njegovo; vrnil se je zato na svoj rojstni dom, kjer je iskreni rodoljub v 30. letu svoje starosti svoje mlado življenje končal. Bodi mu zemljica lahka!

Trnovo na Notranjskem 26. nov. *) — „Novice“ so v listu šte. 46 prinesle dopis iz Trnovega o občinskih volitvah. Ker pa nam je znano, da „Novice“ nikjer nočejo postopati enostransko, se nadejamo, da ne bodo v koš vrgle tega pojasnila. Pisatelj unega dopisa — maloletni sinko sedanjega župana gosp. Šabca — toži, da je neka „strančica“ skusila spodriniti očeta, ter postaviti mesto njega za župana „druzega“, in vso svojo jezo obrača proti oni „strančici“, od katere boje nevarnost pretí daljemu županovanju g. Šabca, ter konečno vse za g. Šabca neprijetne dogodjaje v zadnjem času

*) Vredništvu od daleč presojati razmere vsacega kraja nikakor ni mogoče, zato izročuje ta dopis tisku s tem pristavkom, naj se mirno in brez strasti doma razsodi, čegavo je pravo. Vred.

pripisuje čestilakomnosti nekega moža, kojega želi „strančica“ za prihodnjega župana. — Res je, da obilo občanov z bivšim županom ni zadovoljno ter si za to želi družega župana, kar se je očitno pokazalo pri občinskih volitvah. Kaj pa je vzrok temu, da mož, ki je 10 let župani, toraj priložnost imel, si zaupanje vtrditi, ga sedaj nima? Vzrok nikakor ni častiželjnost ali dražljivost „strančice“, temveč to, da gosp. Šabec kot župan od leta 1866 (22. septembra) do sedaj ni predložil računa o soseskinem premoženju in nisklical ne enkrat odbora. V teh besedah ležijo edino pravi vzroki, zakaj si občani Trnovski želijo družega župana.

Iz Ljubljane. (Občni zbor družbe kmetijske.) 24. dne t. m. je bil posebno od vnanjih njenih udov in podružničnih predstojnikov dobro obiskan; zbralo se je vseh družbenikov 62, in počastila sta skupščino tudi c. k. deželni predsednik vitez Widmann in pa deželni glavar vitez Kaltenegger. Predsedoval je baron Wurzbach zboru, v katerem so se obravnavale mnoge za kmetijstvo važne stvari, o katerih na drobno poročamo v prihodnje. Najživahnejša bila je razprava o tem, naj bi se zemljiški davki po deželi milostljiviše iztrjevali. — Volitve vse, ki so bile v tem zboru na dnevnem redu, so se vršile s zaklicem in tako „per acclamationem“ bili so voljeni po predlogu gosp. grofa Barbota za predsednika baron Karol Wurzbach, za tajnika pa dr. Jan. Bleiweis, — po predlogu barona Wurzbacha gosp. Peter Kozler za podpredsednika, — po predlogu dr. Bleiweisa za odbornika centralnega odbora gospoda vitez Gutmansthal in pa Oton Detela. — Poleg teh volitev je zbor volil častne ude in po predlogu predsednikovem bili so izvoljeni: grof Mansfeld, minister kmetijstva, vitez Widmann, c. k. dež. predsednik, vit. Kaltenegger, deželni glavar, knezoškof dr. Pogačar in pa gosp. France Pirc, oče umne sadjereje na Kranjskem in mnogozasluženi misijonar, ki zdaj v Ljubljani biva in je 20. nov. t. l. starost 90 let dosegel; — Karol Abwesser, tajnik kmetijskega in gozdarskega društva v Moravskem Schönbergu pa je bil za dopisovalnega uda izvoljen. — V zboru na ogled razpostavljena dr. Luksova popotna sadna sušilnica je bila vzlasti z ozirom na sistemo, po kateri se toplota jako zdatno v njej prepeljava, pohvalno ogledovana; v njej prvokrat posušeni jabelčni krhlji so bili lepe barve in brez duha.

— Radostni naznanjamo, da med 5 državnimi premijami, ki jih je ministerstvo kmetijstva letos razpisalo za sirarske družbe, eno premijo s 300 gold. dobí Ravenska sirarska družba v Bohinji, drugo pa sirarska družba Gränska v severnem Tirolu. Mi čestitamo gosp. župniku Mesarju, očetu naših sirarskih družeb, za tako častno priznanje domačega sirarstva, ki bode Ravensko družbo gotovo spodbodlo, na dobro začeti poti čedalje bolj napredovati; ne moremo si pa kaj, da ne bi tudi s posebno pohvalo omenili Franceta Ravnika, ki je s svojo brihtnostjo, strogo redovnostjo in zvestobo pripomogel, da je omenjena sirarija bila premije vredna spoznana. Omenimo naj pa pri tej priliki še drugo za Bohinjske sirarije veselo novico, namreč to, da veliki trgovec s sirom gosp. A. Mataja na Dunaji v pismu 19. dne t. m. Bohinjski sir prav posebno hvali ter pravi, da bode mogel z najboljim Vorarlberškim grojerjem konkurirati, če ga izdelajo tako, da zgubi nekoliko grenkljati okus. Zato, Bohinjci, le naprej! da vaše blagó pride po dobri ceni daleč po svetu. Nam Kranjcem s tem delate čast, sebi pa — boste napolnili zdaj še nekako prazne mošnjice!

— (Iz seje deželnega odbora 27. novembra.) Predlogu pomnoženega krajnega šolskega sveta iz Fari pri

Kostelu se pritrdi, da se izvoli sedanji učitelj Jernej Kimovec iz Roba za definitivnega učitelja na ljudski šoli pri Fari. — Na podlagi odpisa Kranjske kmetijske družbe se sklene, deželnemu zboru v prihodnji sesiji predlagati, naj ne sklene tega, da bi se že zdaj stroški za povračilo škode oziroma stroški za obrambo razširjanja trtne uši (*Phylloxera vastatrix*) plačevali iz deželnega zaklada, marveč, da naj se plačujejo ti stroški iz državne kase. — Župniku v Žalni izreče deželni odbor priznanje in zahvalo za njegovo podporo pri delanji ceste iz Grosupljega proti Krki. — Prošnji dveh krajnih šolskih svetov za povikšanje učiteljskih plač se vrnete deželnemu šolskemu svetu s tem, da se natanko poizvé in preišče, je li je z ozirom na krajne razmere neobhodno potrebno, da se ti plači povišate. — Na deželni šolski svet se obrne deželni odbor tudi zaradi tega, da mu napravo kake nove šole vselej prej naznani in navede okoliščine o njeni potrebi ter pove stroške za učiteljsko plačo. — Prošnja Vrhniškega župana gosp. Jelovška za odvezo od županovanja se ni mogla vslišati. — Županstvu občine Mavčiče se dovoli volitev novega občinskega zastopa. — Prošnja občine Črnomeljske za povračilo kordonskih stroškov se izroči in priporoči deželni vladi v primerno rešitev.

— Gospodična Ema Tomanova, častita naša rojakinja, dozdej učiteljica v Judenburgu na Štajarskem, pride — kakor dopisnik iz Gorice v zadnjem našem listu poroča — v Gorico na c. kr. dekliško vadnico. Čitateljem „Novic“ prejšnjih let po izvrstnem svojem deklamatoričnem talentu dobro znana gospodična Tomanova službovala je z odlično pohvalo za učiteljico najprej v Ljutomeru, zdaj pa v Judenburgu na Štajarskem, pa že davno pred mnogimi drugimi zaslužila bi bila učiteljsko mesto v Ljubljani; al ker narodnjakinja ni bila „persona grata“ sedanjim merodajnim krogom, ni dobila učiteljstva v domovini svoji. Radostni smo tedaj slišali, da pride v Gorico, kjer bode šolsko nadzorstvo gotovo zadovoljno, da tako dobro in skušeno moč dobí v svojo šolo. Kakor slišimo, nastopila je že 1. decembra svojo novo službo.

— (Zimska obleka ubogi šolski mladini), ki se jej bode tudi letos delila, je večidel dovršena, tako, da se utegne kmalu po sv. Miklavžu obdarovati 30 fantičev in 30 deklic z njo. Al blago ni še vse poplačano; zato naj se odpró kmalu milostne roke, ki imajo srce za uboštvo, in naj izročijo svoj darek gosp. proštu Jarcu, predsedniku katoliškega društva. Danes zvečer je v blagi ta namen veselica v Tavčarjevi gostilni na Dunajski cesti.

— (Hilzerjevi zvonovi v Kranji) so zopet mojstersko delo po zunanji obliki in po glasu. Vbrani so v H-Moll in se jako milo in ginljivo razlegajo po dobravah gorenjskih. Vendar imajo tudi ti zvonovi sovražnike v oni stranki, ki je za nemškutarje in Samasso vneto. Toda to sovrašтво zvonovom ne bo škodovalo.

— (Čitalnica naša) je v nedeljo zvečer z odličnim vspehom začela zabave zimske sezone. „Beseda“ bila je v vseh razdelkih jako lepa. Gosp. Ivan Tavčar je s krasnim govorom na slavo Prešernu, kateremu je veljala ta beseda, navdušil občinstvo, kakor je tudi g. Jeločnik v melodramu, ki ga je k „gazelam“ Prešernovim zložil ranji Gašper Mašek, ogrel srca slušateljev; — naši gospodje pevci pod vodstvom Stöckelnovim so zopet imponirali s svojimi zbori, gospa Odijeva pa in gospodje Kocelj, Valenta in Meden odlikovali so se v samo- in trispevih; radi rečemo, da posebno blagoglasno je pela ta večer gosp. Odijeva. Dobra misel je tudi ta, da se „besedam“ vrstuje kaj klasičnega, kakor je bil ta večer Haydnovi kvartet za dvoje gosli, violo in violon, ker imamo zdaj čital-

ničin orhester, ki, če tudi še ne stoji na vrhuncu umetnosti, se vendar nima bati v družbinah produkcijah stopiti na oder. Hvala tedaj vsem sodelovalcem pri današnji besedi, hvala pa tudi pevskemu odseku za lepo sestavljeni program!

— Juter, v četrtek, je v razsvetljenem gledališči predstava dobro znane drame v 4 dejanjih „Edda“, h kateri je narodno kazališče v Zagrebu garderobo prijazno prepustilo. Nadejati se je, da dobra igra in spomin, ki se bo častil, bosta gledališče v vseh prostorih napolnila.

— („Sokolsk“ večer) bo soboto 4. t. m. v čitalnični restavraciji.

— (Odgovor vredništva na vprašanje iz Podturna:) Učitelji po novi postavi dobivajo plačo le v denarjih; do kolekture nimajo več pravice, ako jim morebiti za službo organistovo ni kak tak postransk zaslužek odločen. Tako veleva §. 25. postave od 29. aprila 1873, zadevajoče uravnavo pravnih razmer ljudskih učiteljev.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Obravnave v zbornici poslancev 26. dne u. m., ko je šlo po predlogu poslanca dr. Koppa za premembo zakonske postave, bile so zopet očitna priča, da se ministerstvo ne more več naslanjati na privrženost svoje stranke; Koppov predlog je padel in ž njim ministerstvo. Kaj tacega ponavlja se zdaj že večkrat, a vendar je ministerstvo še zmirom — ministerstvo! To je pravi „unicum“ v parlamentu. — V tej seji je minister trgovstva odgovoril na dve interpelaciji o colnih zadevah, rekši, da bode vlada kmalu predložila načrt nove colne pogodbe z Angleško, Francosko in Nemško vlado, poprej pa se Avstrijsko ministerstvo o tej zadevi mora pogoditi z Ogersko. Minister Chlumecky je bil o tem poslu v Budapešti, al, ker v svojem odgovoru na omenjeni interpelaciji ni ne besedice omenil, kaj je ondi opravil, sme se misliti, da mu je poganjaje z Ogerskim ministerstvom popolnoma spodletelo.

— V tajni seji je državni zbor dovolil, da sme okrajna sodnija v Celji prijeti poslanca Brandstetterja zavoljo ponarejenih podpisov na menjicah in dejati ga v preiskovalni zapor. Kakor zvemo, sta ga tudi že res dva „neznana gospoda“ v Celje spremila. Po §. 16. postave od 21. dec. 1867 mora namreč ob času zborovanja državni zbor v to dovoliti, če je hudo delnik državni poslanec. Kako strašansko udarec je to na nemčursko in ustavoversko stranko, to kažeta nova „Presse“ in novi „Fremdenblatt“, ki pravita, da ne gré še zdaj o krivdi Brandstetterjevi besedovati in ne po časnikih razglašati, kar se v skrivni seji godí. No! ko bi bil kak poslanec naše stranke le zarad 10 gold. goljufije v preiskavi, na zvonec bili bi obesili in na smrt obsodili federalista; tū pa, kjer gre za goljufanih 300.000 ali še več gold., pa — naj bi se molčalo! — Konradu Seidlu so upniki celó dnino (diēte), ki jo dobiva v državnem zboru, zarubili, kar se dozda nobenemu poslancu še ni zgodilo. Res, nobile par fratrum! Lepe reči!

— Ažijo na Avstrijskih železnicah je od 1. dne t. m. na 5 odstotkov odločen.

— Baron Helfertovo knjižico o „reviziji Avstrijsko-ogerske pogodbe“ pretresajo časniki vseh vrst.

Iz Turškega bojišča. — Zima ni vgnala ne ustajnikov, ne Turkov, dasiravno zadnji toliko trpé po mrazu in gladu, da so se jeli puntati in jih morajo — kakor

se je zadnjič pri Trebinji zgodilo — z lepo in grdo priganjati načelniki. Saj pa tudi nekatere čete že dva meseca niso dobile plače! V bitvi pri Gačkem je poginilo 1050 Turkov. — Na Črnigori je gibanje čedalje živahnije. Vsi vodje in načelniki so dobili povelje biti pripravljeni 1. decembra. Na Grahovem stoji že 6000 Črnogorcev, 11400 mož se bo te dni oborožilo. Povelje prevzame knez sam. Meseca novembra je zopet prišlo okoli 15.000 begunov tje; k sreči imajo večidel živino in živež seboj. Al obleke, obleke manjka za zimo!! Ko je bil Ljubibratić na Cetinji, je knez Črnogorski sklenil, obrniti se do Evropskih vlad s pismom, v katerem bode dokazal, da mu ni več mogoče biti neutralnemu. — V Rusiji postaja navdušenje za uboge Bosnijske in Hercegovince čedalje več. Po cerkvah, na javnih krajih, ob železnicah so nastavljene pušice za mile darove, po vseh večih mestih so odbori z damami na čelu. Visoka dama se je podala sama na bojišče, da bi sama spoznala razmere in potrebe ter posebno za zapuščene sirote skrbela. Ruski car pošlje kneza Vasiličkova z zdravilskim orodjem na Črnogoro, da uredi postrežbo v vojski ranjenih in bolnih. Da se Rusija oborožuje, to zdaj pač vsak vidi; zoper koga? — Nadvojvoda Albrecht se je podal v Petrograd, to tudi nekaj pomeni. Zavoljo tiskovne svobode si ne upamo več ugibati. — Hrvaški „Obzor“ pretresa „moralo Evropske diplomacije“ gledé ustaje in pravi, da so Evropske oblasti v imenu civilizacije in človečnosti dolžne, kar prej mogoče konec storiti temu nenaravnemu in nemogočemu stanu. Več ko 200.000 duš — piše „Obz.“ — iz onih dežel je brez svoje strehe na Črnigori, v Avstriji in Srbiji in vsi ti brez kruha in obleke... Zemlja je gola in puščavi podobna, po nji se podé le posamesne čete kristijanov in Turkov... Sela so vsa podrta in požgana. Kar še ni vstalo v orožje, trepetá pred Turkom in ustajnikom... To vse pred očmi civilizirane Evrope!! — Sploh se pričakujejo te dni važni dogodki na diplomatični strani; ustajniki pa od svoje strani so zbrali se v večje čete in se vsaki dan utegnejo močno udariti s Turkom.

18. zapisnik doneskov za dr. Costov spominek,

za katerega so darovali

gospodje: P. Maks Pivec v Admontu 10 gold., Franjo Kepec, župnik v Češnjicah 1 gold., Josip Zelen, posestnik v Senožečah 1 gold., Ivan Šmukavec, dež. računovodstva uradnik v Ljubljani 1 gold.

Žitna cena

v Ljubljani 27. novembra 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 10. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 3 fl. 10. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 80.

Kursi na Dunaji 26. novembra.

5% metaliki 69 fl. 55 kr.

Narodno posojilo 73 fl. 85 kr.

Ažijo srebra 105 fl. — kr.

Napoleonori 9 fl. 11 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu	}	27. nov. 1875:	89	71.	2.	80.	48.
na Dunaji			10.	30.	79.	11.	47.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 11. dec.